

1-4 Yaş Arası Çocuğa Sahip Annelerin Tuvalet Eğitimi Kazandırma Konusunda Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi¹

Emine YILMAZ BOLAT²

Özet

Çocuklara 18-36 aylar arasında kazandırılması gereken tuvalet eğitimi, erken çocukluk döneminin önemli gelişimsel görevlerindedir. Tuvalet eğitimi süreci, özellikle annelerin dikkatli ve sabırlı olmasını gerektirir ve bu süreçte anneler uygun tutum ve davranışlar sergilemelidir. Annelerin tuvalet eğitimi konusundaki yaklaşımları kültürel özelliklere göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu çalışma, 1-4 yaş arası çocuğa sahip olan annelerin tuvalet eğitimi kazandırmadaki tutumlarını ve tuvalet eğitimi konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma genel tarama modelinde olup, amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme modelinin ele alındığı nitel bir çalışmadır. Çalışma grubunu Adana ili Seyhan ilçesindeki 1-4 yaş arası çocuğa sahip 20 anne oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanıp uzman görüşleri doğrultusunda yapılandırılmış olan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından annelerle birebir görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Araştırmada annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşleri, çocukların tuvalet alışkanlığı kazanma süreleri, annelerin çocuklarını tuvalete götürme sıklıkları, tuvalet eğitimi verirken izledikleri yöntem ve tutumları, tuvalet eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunları ve diğer anne babalara önerileri ortaya koyulmuştur. Araştırma sonucunda, tuvalet eğitimine başlama yaşı konusunda annelerin %35'inin 18-24 ay, %30'unun 25-31 aylar arasında tuvalet eğitimine başladığı, tuvalet eğitimi sürecinde annelerin %50'sinin 2-4 saat aralıklarla çocuklarını tuvalete götürdüğü, %45'inin ortalama 9 dakika çocuklarını tuvalette beklettikleri belirlenmiştir. Bunların yanı sıra annelerin %35'inin bu süreci zor olarak değerlendirdikleri, tuvalet eğitimine karar verme sürecinde tuvalet eğitimine başlamak için yaş uygunluğunun en önemli ölçüt olduğu (f=7) saptanmıştır. Ayrıca, annelerin %50'sinin tuvalet eğitimi hakkındaki bilgilerini yakın çevrelerinden öğrendikleri, tuvalet eğitimi sürecinde en çok ödüllendirme yöntemine başvurdukları (f=8), bu süreçte en fazla karşılaştıkları problemin, çocukların tuvaletini yapmak istememeleri (f=6) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan anneler, tuvalet eğitimine başlayacak annelere yaptıkları öneriler için en çok "çocuklara zorlama yapılmaması" maddesini kodladıkları (f=7) ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Erken çocukluk dönemi, tuvalet eğitimi, anne tutumları

Examining the Attitudes and Opinions of Mothers Who Has Got Between 1-4 Years Old Children About to Give Toilet Training

Abstract

Toilet training which children need to gain between 18-36 months and It is the most important developmental tasks of early childhood. Toilet training process especially requires mothers to be careful

¹ Bu araştırma 2-5 Eylül 2015 tarihli 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur

² Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-posta: eyilmazbolat@gmail.com

and patient and must requires to demonstrate appropriate attitudes and behaviors in this process. Mother's approach about toilet training can vary according to cultural characteristics of mothers. This study was conducted for the attitude of mothers who has got 1-4 years old child and determine their views on toilet training. The study that is general screening model and a sampling the model of maximum diversity from the purposeful sampling methods working group on this subject is 20 maternals who have got 1-4 years old and they are in the Seyhan district. The data collection tools which are interview forms. They were conducted by researcher accordance with the expert opinions. The research data were collected by face to face interviews with researchers mother. It was asked these: views on toilet training of the mothers in the study, children's toilet habits to gain time, take toilet frequent and interested with the children of mothers, what do their suggestions in this process. As a result, 35% of mothers said that age of start toilet training is between 18-24 months. 30% of them started for toilet training between 25-31 months. In the toilet training process, 50% of mothers took them to the toilet in the 2-4 hour intervals. It was determined that the children were waited in the toilet the average of 9 minutes by 45% of them. In addition to these results, those were determinant: 35% of mothers consider this process as difficult. The eligibility of age is the most significant in the process for beginning to deciding of toilet training (f= 7). Besides, other results was determined: 50% of the mothers learnt information about toilet training from their immediate surroundings, they apply to the most rewarding method in the toilet training process (f= 8), the most common problem in this process is that the children do not want to make their toilet (f= 6), mothers participating in the survey were make code for their suggestions which is about not forcing (f= 7).

Keywords

Term of early childhood, toilet training, attitudes of mothers

Giriş

Bir insanın öğrenebileceği en önemli becerilerden biri, tuvaleti başarılı ve bağımsız bir şekilde kullanabilmektir (Wheeler, 2011). Tuvalet eğitimi, erken çocukluk dönemi çocuklarının önemli gelişimsel görevlerinden birisi olup çocuğun bağımsızlık içeren davranışlarındandır. Tuvalet eğitimi; çocuğun uyanık ve uyur durumdayken idrar ve dışkı kontrolünü kazanması, yardım ve hatırlatma olmadan tuvaletinin geldiğini fark ederek, tuvalete gidip ihtiyacını gidermesidir (Evliyaoğlu, 2010).

Tuvalet eğitimine başlarken çocuğun mesane kontrolünün yeterince gelişmiş olmasının yanı sıra bedensel ve zihinsel gelişimi açısından da hazır olması önemlidir. Tuvalet eğitimi için genellikle sağlıklı çocuklar 18-24 aylar arasında fiziksel olarak hazır hale gelebilmektedir. Tuvalet eğitimi alışkanlığı, belirli bir olgunluk sonucu oluşur ve bu beceriye ulaşma hızı çocuktan çocuğa değişkenlik gösterir. Yeterli zihinsel ve bedensel gelişim olmadan, bu alışkanlık gerçekleşemez (Yavuzer, 2005). Olgunlaşma sonrası kaslar büyür, gelişir ve sinirler miyelinize olur. Ancak kasların büyümesi, kasların kullanımı için yeterli değildir. Kasların kullanımı için uygun araç-gereçlerle iletişimin kurulması gerekir. Hazır olma becerisinin eksikliği olgunlaşma yetersizliği ile sonuçlanır (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000). Tuvalet eğitimi sürecinde, anne tuvalet eğitimi için uğraşırken çocukta bu kontrolü kendi elinde tutmaya çabalamaktadır. Annenin ve çevredeki diğer kişilerin sevgi ve desteğini kaybetmek istemeyen çocuk yavaş, yavaş kendi kas sistemi üzerinde bir hâkimiyet kazanır (Bayhan ve Artan, 2011). Tuvalet eğitimi; tuvalete gitme, soyunma, uygun süre oturma, temizlenme, giyinme gibi çocuk için öğrenmesi karmaşık çeşitli basamakları içerir. Bunların öğretilebilmesi için çocuğun gönüllü olarak katılımı gereklidir (Evliyaoğlu, 2010).

Çocuğun idrarını veya dışkısını tutabilmesi çevreden büyük ilgi görürken, altını ıslatması veya dışkılama toplumdaki olumsuz tepki görmesine neden olabilir. Böylelikle çocuk; doğru, yanlış, ayıp gibi ahlaki kavramlarla karşılaşır. Tuvalet eğitimine çok erken veya geç yaşta başlamak, baskıcı ve cezalandırıcı ya da aşırı hoşgörülü bir tutumla tuvalet eğitimi vermek oldukça sakıncalı bir durumdur. Çocuğun durumuna göre 18 ay-2,5 yaş arasında, baskılı olmayan bir tutumla tuvalet eğitimi vermek gerekir (Salihoğlu-Dursun, 2012). Genellikle kız çocukları erkek çocuklarından daha önce idrar ve dışkısını kontrol etmeyi öğrenirler. Çocuğa tuvalet eğitimi sürecinde sevgi, ilgi ve sabırla yaklaşılmalıdır. Tuvaleti kullanmayı öğrenmek aile çocuk ilişkisini etkileyen önemli bir egemenlik basamağıdır. Bu basamaklardan geçerken bir yandan da

çocuğun benlik saygısı gelişmektedir. İlişki dinamiklerini anlamakta ve bunları yanıtlamakta ve dış baskılarla karşılaşmakta ve bunlara tepki vermektedir. Bu dönemde anne baba ve çocuğun güç savaşları aradaki ilişkiyi olumsuz etkileyerek idrar kaçırma, dışkı kaçırma ve fiziksel istismara yol açabilir. Bu nedenle tuvalet eğitimine başlamadan önce, çocuğun eğitime hazır olduğunun ipuçları beklenmelidir. Bu ipuçları genellikle 18 ay civarında görülmektedir (Özmert, 2006). Tuvalet eğitimi sürecinde çocuğa sadece külot giydirilerek devamlı tuvaleti hatırlatılmalı ve çocuk altını kirlettiği için azarlanmamalıdır. İki hafta sonunda oturağı kabullenmemişse ve hiçbir gelişme yoksa tuvalet eğitimini kazanması için daha erken olduğu düşünülebilir (İzgi, 2012). Çocuklar 24 aylık olduğunda genellikle tuvalet eğitimine başlamak için yeterli olgunluğa ulaştığı düşünülebilir. Çocuklar genellikle ikinci yaş sonunda dışkılarını, üçüncü yaş sonunda idrarını tutmayı öğrenirler. Ancak dört beş yaşına gelinceye kadar gündüzleri, sıklıkla da geceleri altını ıslatabilirler. Öncelikle anne babalar bu çocuklara karşı anlayışlı olmalı, onları azarlama, suçlama, cezalandırma, gibi davranışlardan kaçınmalıdır. Aksi takdirde çocukta, idrarını tutma, kirli tuvaletleri kullanmama, sadece beze idrar yapma konusunda ısrar etme, idrar kaçırmalar sonrasında panik ataklar, hıçkırık ve öfke nöbetleri görülür ve uzayan tuvalet sorunu sonucunda çocuğun ve ailenin işlev düzeyi bozulabilir (Küçük, 2010).

Tuvalet eğitimine ne zaman başlanacağına kararı kişiye özgü olup bireysel farklıklar gösterebilir. Eğer çocuktan herhangi bir ışık ya da işaret gelmiyorsa erken tuvalet eğitimi vermenin pek çok sakıncası vardır (Uysal, 2007). Tuvalet alışkanlığını çocuğa vaktinden önce kazandırmaya çalışmak yararsızdır ve bu durum ayrıca uzun süre devam edebilecek korku ve çatışmalara sebep olma riskini beraberinde getirir (Paktuna-Keskin, 2011). Tuvalet alışkanlığı kazanmada ebeveynlerin çocuğu cesaretlendirici ve teşvik edici bir tutum takınmaları oldukça önemlidir. Tuvalet eğitimine başlamadan önce çocuğun idrar ve dışkının tuvalete yapıldığını ebeveynlerinden görmesi, bunun normal olduğunu fark etmesi gerekir. Tuvalet eğitimine başladıktan sonra çocuğa kesinlikle bez takılmamalıdır. Eğer bez gündüz çıkarılıp gece takılırsa çocuk idrarını ne zaman tutup ne zaman bırakacağı konusunda kararsızlık yaşar (Fidancı, Fidancı ve Sarı, 2013). Tuvalet eğitimine hazır olan çocuk, az ve sık idrar yerine bir kaç saat kuru kalarak daha seyrek zamanda ve daha fazla miktarda tuvaletini yapar. Bezi ısladığında veya kirlendiğinde rahatsızlık duyduğunu belirtir veya temiz olmakla kirli olmanın arasındaki farkı algılar. Çocuk anne/babasını veya kardeşlerini taklit etmek ister, tuvaletini yaparken haber verir. Tuvaletini yapmak için odanın bir köşesine gider, pantolonunu kendi başına çıkarabilir ve "Kendi başıma yaptım" demekten hoşlanır (Özmert, 2006).

Tuvalet eğitimi genellikle ilkbahar ve yaz aylarında yani havanın sıcak olduğu zamanlarda verilirse kısa zamanda başarıya ulaşır, anneler daha rahat olur, çocuğun altı açılınca üşüteceği hastalanacağı korkusu olmaz. Yazın havaların sıcak olması nedeniyle vücuttaki suyun bir kısmı terle atılır, çocuğun idrar torbası onu zorlayacak kadar dolmayabilir (Bülbül, 1997). Tuvalet eğitimi verirken lazımlık kullanımı da çocuğa gelişimine uygun tuvalet sağlamak açısından önemlidir. Çocuğun lazımlığa alışması için zaman tanınmalı, lazımlık oyuncak haline gelmemelidir (Öztürk, 2006). Çocuğa kolaylıkla kendi başına çıkarabileceği iç çamaşırı giydirilmeli ve bu konuda çocuğa sorumluluk verilmelidir. Tuvalet eğitimini çocukla ilgilenen tek bir kişinin vermesi daha yararlı olur. Eğitimi veren kişinin değişmesi, çocuğa yaklaşımın, tuvaletin kullanılan terimlerin değişmesine neden olur. Bu durum çocuğun kafasını karıştırır. Çocuk için tuvaleti uygun şekilde hazırladıktan sonra ona tuvaletin nasıl ve nereye yapacağı gösterilmeli, bu konuda bir yetişkin ya da bir çocuktan yararlanılmalıdır. Çocuğun tuvalet ihtiyacı var ise oturması sağlanmalıdır. Çocuk 30 ile 45 dakika'da bir tuvalete götürülebilir. Çocuk idrarını veya dışkısını tuvalete yaptığında ödüllendirilmeli, başkaları yanında da başardığı işin önemli olduğu hissettirilmelidir (Baykan, Ömeroğlu ve Temel, 1993). Ayrıca çocuğun mahremiyetine de özen gösterilmelidir.

Tuvalet eğitimi için üç metot vardır. Birincisi, en yoğun yaklaşım çocuğun tuvalet eğitimine ne kadar hazır olduğu düşünülmezsizin tuvalet eğitimi için bebek uygun yaşa geldiğinde lazımlık üzerine oturtulması veya düzenli aralıklarla tuvalet götürülmesidir. İkinci yöntem yaklaşık 18. aydan sonra çocuğun gelişimsel olarak tuvalet eğitimine hazır olduğu zamanın göz önüne alındığı çocuk merkezli bir yaklaşımdır. Üçüncü yaklaşımda ise, bebeğin bakımıyla ilgilenen kişi

tuvalet ihtiyacı duyulduğundaki belirtileri erken dönemde öğrenerek bebeğin tuvaletinin geldiğini anlar ve bebeği tuvalete götürerek onun tuvalet eğitimine yardım eder (Hooman, Safaii, Valavi ve Amini-Alavijeh, 2013).

Çocuğa tuvalet alışkanlığı kazandırırken çocuğun cesaretlendirilmesi oldukça önemlidir. Çocuklara tuvaleti kullanarak insanların nasıl temiz oldukları vurgulanmalı, tuvalette çocuğun rahatlamasını sağlamak amacıyla eğlenceli vakit geçirmesi sağlanabilir. Gerek tuvalet eğitimine başlama zamanı açısından olsun gerek tuvalet eğitimi sırasındaki tutum ve davranışlar açısından kültürel özelliklere göre farklılıklar görülebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, 1-4 yaş arası çocuğa sahip annelerin tuvalet eğitimi konusundaki tutum ve görüşlerini incelemektir.

Yöntem

Bu araştırma, genel tarama modelinde bir araştırmadır. Bu çalışma, amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme modelini ele alarak 1-4 yaş arası çocuğa sahip annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesinde kullanılan nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Katılımcılar

Çalışma grubunu 1-4 yaş arası çocukları olan anneler oluşturmaktadır. Türkiye’de Adana ili Seyhan ilçesinde yaşayan seçkisiz olmayan örnekleme ve amaçsal örnekleme çeşitlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi ile seçilmiş gönüllü 20 anne örnekleme kolay ulaşılabilirlik açısından değerlendirilerek araştırmaya dahil edilmiştir.

Amaçsal (amaçlı) örnekleme, olasılı olmayan seçkisiz olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılmasıdır. Dikkat edilmesi gereken nokta, örnekleme yansıtılacak çeşitlilik durumlarının araştırmanın amacını gözetenek karar verilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Araştırmanın verileri örnekleme alınan annelerle araştırmacı tarafından doğrudan yapılan görüşmelerle elde edilmiştir. Görüşmede 1-4 yaş arası çocuğa sahip annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşlerinin incelenmesi üzerine annelere görüşme formları kullanılarak 7 tane kişisel bilgi sorusu, 15 tane tuvalet eğitimi ile soru sorulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla 7 tane kişisel bilgi sorusu, 15 tane tuvalet eğitimi ile ilgili (5 tane kapalı uçlu ve 10 tane açık uçlu) soru olmak üzere toplam 22 tane sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlanmadan önce literatür taraması yapılarak görüşme formunda bulunan sorular hazırlanmıştır. Ardından uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Kişisel bilgi formunda annelerin yaşı, eğitim durumu, medeni durumu, aile yapısı, çalışma durumu, çocuk sayısı, gibi sorulara yer verilmiştir. Tuvalet eğitimine yönelik sorular içeriğinde annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşleri, çocukların tuvalet alışkanlığı kazanma süreleri, annelerin çocuklarını tuvalete götürme sıklıkları, tuvalet eğitimi verirken nasıl bir yol izledikleri, annelerin tutumları, annelerin tuvalet eğitimi verirken yaşadıkları sorunlar ve diğer anne babalara önerileri gibi sorulara değinilmiştir.

İşlem

Veriler toplanırken öncelikle ailenin gerçekten gönüllü olarak katılması ve onların sorulacak olan sorulara içtenlikle cevap vermeleri gerektiği belirtilmiştir. Görüşme saati ve yeri önceden ailelerle görüşülerek onların uygun olduğu tarih ve saatte yapılmıştır. Annelere tuvalet eğitimi süreci hakkındaki görüş, bilgi ve tutularını belirlemeye yönelik sorular araştırmacı tarafından bire bir görüşmeler yoluyla annelere sorulmuştur. Görüşme sırasında hazırlanan sorulara verilen cevaplar doğrultusunda ve daha sonra ilgili veriler çözümlenerek, bu araştırmanın başlıkları altında değerlendirmeye alınmıştır. Bu görüşme süreci, yaklaşık 15-20 dakika ile sınırlı tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Annelerle yapılan görüşme sonucunda, elde edilen ve çözümlenen veriler bulgulara dönüştürülerek yorumlanmıştır. Görüşme sorularına alınan nitel cevaplar, sırasıyla analiz edilerek temalara dönüştürülmüştür. Öncelikle görüşme sorularından elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, 1-4 yaş arası çocuğa sahip annelerin tuvalet eğitimi konusundaki tutum ve görüşlerini incelemek amacıyla 20 anneyle yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir.

Araştırmaya katılan annelere ilişkin demografik veriler frekans dağılımıyla belirlenmiş olup Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya katılan annelere ilişkin demografik veriler

Demografik özellikler	f	%
Yaş		
15-24	2	10.0
25-34	10	50.0
35-44	7	35.0
45-54	1	5.0
Eğitim durumu		
İlkokul mezunu	4	20.0
Ortaokul mezunu	2	10.0
Lise mezunu	10	50.0
Önlisans mezunu	4	20.0
Aile yapısı		
Çekirdek aile	17	85.0
Geniş aile	3	15.0
Çalışma durumu		
Çalışıyor	2	10.0
Çalışmıyor	18	90.0
Çocuk sayısı		
1 çocuk	7	35.0
2 çocuk	9	45.0
3 çocuk	4	20.0

Tablo 1'de görüldüğü üzere yapılan araştırmada toplam 20 anneye ulaşılmıştır. Araştırma grubundaki annelerinin yaşlarının %50'sinin 25-34, %35'inin 35-44, %10'unun 15-24, % 5'inin 45-54 yaş arası olduğu anlaşılmaktadır. Annelerin eğitim durumuna bakıldığında annelerin %50'si lise mezunu, %20'si ilkokul mezunu, %20'si ön lisans mezunu, %10'u ise ortaokul mezunudur. Aile yapısına bakıldığında ise %85'i çekirdek aile, %15'i geniş ailedir. Annelerin çalışma durumuna bakıldığında annelerin %90'ı çalışmamakta, %10'u ise bir işte çalışmaktadır.

Annelerin sahip olduğu çocuk sayılarına bakıldığında annelerin %45'inin 2 çocuk, %35'inin 1 çocuk, %20'sinin 3 çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının tuvalet alışkanlığını kazanma durumu, tuvalet alışkanlığı kazanma yaşı ve tuvalet eğitimi süresine ilişkin görüşler frekans dağılımıyla belirlenmiş olup Tablo 2' de sunulmuştur.

Tablo 2. Çocukların tuvalet alışkanlığı kazanma durumu, tuvalet alışkanlığı kazanma yaşı ve tuvalet eğitimi sürelerine ilişkin frekans dağılımı

<i>Kodlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Tuvalet alışkanlığı kazanma durumu</i>		
Evet	14	70.0
Hayır	6	30.0
<i>Tuvalet alışkanlığını kazanma yaşı</i>		
1 yaşından önce	2	10.0
12-18 ay arası	3	15.0
18-24 ay arası	7	35.0
25-31 ay arası	6	30.0
32 ay ve üzeri	1	5.0
Fikrim yok	1	5.0
<i>Tuvalet eğitimi süresi</i>		
1-7 gün	5	25.0
8-15 gün	3	15.0
16-24 gün	1	5.0
25-33 gün	2	10.0
34 gün ve üzeri	2	10.0
Diğer	7	35.0

Tablo 2'de görüldüğü üzere yapılan araştırmada annelerin çocuklarının tuvalet alışkanlığını kazanıp kazanmadığı sorulduğunda annelerin %70'inin evet, %30'unun hayır yanıtını verdiği anlaşılmaktadır. Annelere tuvalet eğitimine başlama yaşı sorulduğunda %35'inin 18-24 ay arası, %30'unun 25-31 ay arası, %15'inin 12-18 ay arası, %10'unun 1 yaşından önce, %5'inin 32 ay ve üzeri, %5'inin fikrim yok yanıtını verdiği görülmektedir. Annelere tuvalet eğitiminin süresi sorulduğunda ise %35'inin diğer, %25'inin 1-7 gün, %15'inin 8-15 gün, %10'unun 25-33 gün, %10'unun 34 ve üzeri, %5'inin 16-24 gün yanıtını verdiği anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarını tuvalete götürme sıklığı ve tuvalette bekleme sürelerine ilişkin görüşleri frekans dağılımıyla belirlenmiş olup Tablo 3' te sunulmuştur.

Tablo 3. Çocukların tuvalete götürülme sıklığı ve tuvalette bekleme sürelerine ilişkin frekans dağılımı

<i>Tuvalete Götürme ve Tuvalette Bekleme Süresine İlişkin Kodlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Tuvalete götürme sıklığı</i>		
Hatırlamıyorum	2	10.0
1 saat veya daha az sıklıkta	5	25.0
2-4 saat arayla	10	50.0
5-7 saat arayla	2	10.0
8-10 saat arayla	1	5.0
<i>Tuvalette bekleme süresi</i>		
Hatırlamıyorum	3	15.0
1-4 dakika	5	25.0
5-9 dakika	8	40.0
10-15 dakika	3	15.0
16 dakika ve daha uzun süre	1	5.0

1-4 Yaş Arası Çocuğa Sahip Annelerin Tuvalet Eğitimi Kazandırma Konusunda Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi

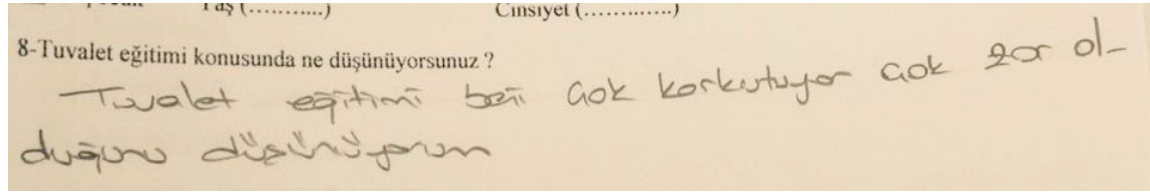
Annelerle çocuklarını tuvalete götürme sıklığı sorulduğunda %50'sinin 2-4 saat arayla, %25'inin 1 saat veya daha az sıklıkla, %10'unun hatırlamadığı, %10'unun 5-7 saat arayla, %5'inin 8-10 saat arayla tuvalete götürdükleri belirlenmiştir. Annelerle çocuklarını tuvalette bekleme süreleri sorulduğunda ise %45'inin 9 dakika, %25'inin 1-4 dakika, %15'inin hatırlamadığı, %15'inin 10-15 dakika, %5'inin 16 dakika ve daha uzun süre tuvalete götürdüğü tespit edilmiştir.

Annelerin tuvalet eğitimi konusundaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Annelerin tuvalet eğitimi konusundaki görüşlerine dair bulgular

<i>Tuvalet Eğitimi Konusundaki Düşüncelere İlişkin Kodlar</i>	<i>f</i>
Zor olduğunu düşünüyor	7
Korkuyor	1
Her çocuğa kazandırılmalı	2
Temizliğe dikkat edilmeli	2
Küçük yaşta kazandırılmalı	2
Çocuğa baskı kurmadan uygulanmalı	1
1,5 yaşından sonra kazandırılmalı	1
Çocuğun psikolojisi için önemli bir dönem	2
Ödülle desteklenerek öğretilmeli	1
Yaz mevsiminde kazandırılması gerekli	1

Tablo 4'te görüldüğü üzere; annelerin tuvalet eğitimi konusundaki görüşleri için en çok kodlanan madde "Zor bir dönem olduğu düşünmeleridir" (f= 7). Bir annenin görüşü Şekil 1'de sunulmuştur.

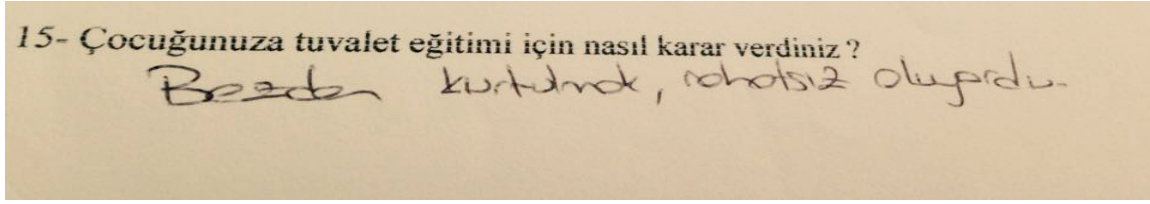
Şekil 1. Tuvalet eğitimi konusunda bir annenin görüşü

Annelerin tuvalet eğitimine karar verme sürecine dair bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Annelerin tuvalet eğitimine karar verme sürecine dair bulgular

<i>Tuvalet Eğitime Karar Verme Sürecine Dair Kodlar</i>	<i>f</i>
Yaş uygunluğu	7
Önceki çocuklardan deneyim	3
Bezin çocuğu rahatsız etmesi	5
Gece altını ıslatmadığı için	1
Tuvaletini yapma isteği	4

Tablo 5'te görüldüğü üzere; annelerin tuvalet eğitimine karar verme sürecine nasıl karar verdiklerine ilişkin bulgular incelendiğinde en çok kodlanan maddenin "yaş uygunluğu" olduğu görülmektedir (f=7). Bir annenin görüşü Şekil 2'de sunulmuştur.

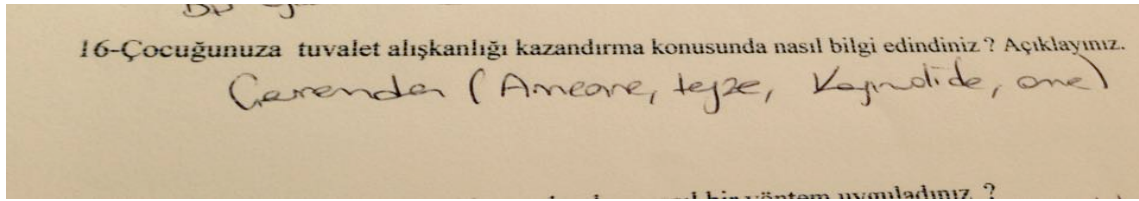
Şekil 2. Tuvalet eğitimine karar verme konusunda bir annenin görüşü

Araştırmaya katılan annelerin tuvalet eğitimi konusunda nereden bilgi edindiklerine ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Annelerin tuvalet eğitimi konusunda nereden bilgi aldıklarına dair bulgular

<i>Tuvalet Eğitimi Konusunda Bilgi Edinme Yoluna İlişkin Kodlar</i>	<i>f</i>
İnternet	1
Kitap	2
Annem	3
Kendi tecrübelerim	4
Çevre, yakın akraba	7
Bilgi almadım	3

Tablo 6' da görüldüğü üzere; annelerin tuvalet eğitimi konusunda nereden bilgi aldıklarına ilişkin görüşleri için en çok kodlanan madde "Çevre, yakın akraba (f=7)" olduğudur. Bir annenin görüşü Şekil 3'te sunulmuştur.

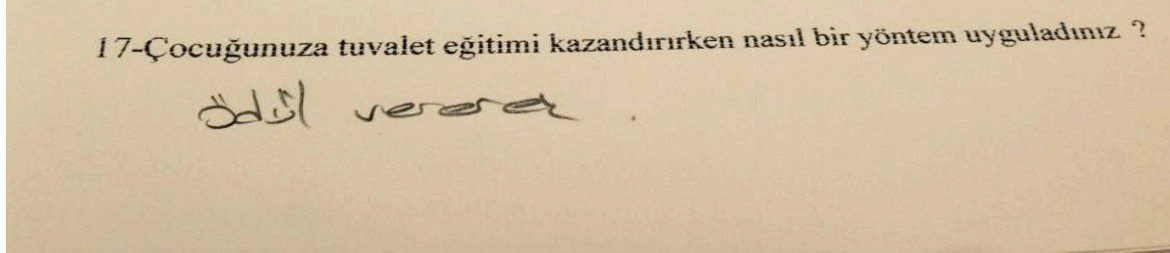
Şekil 3. Tuvalet alışkanlığı kazandırmada bilgi edinme yolu konusunda bir annenin görüşü

Araştırmaya katılan annelerin tuvalet eğitiminde kullandıkları yöntemler ve araç-gereçlere ilişkin bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırırken uyguladıkları yöntemler ve kullanılan araç- gereçlere dair bulgular

<i>Uygulanan Yöntemler ve Kullanılan Araç-Gereçlere İlişkin Kodlar</i>	<i>f</i>
<i>Uygulanan Yöntemler</i>	
Gerektiği gibi yapmaya çalıştım	1
Oyun yoluyla	3
Model olma	3
Tuvalete oturttum kendi kendine öğrendi	1
Ödül yoluyla	8
Düzenli tuvalete çıkararak	3
Öncelikle muşamba serdim	1
<i>Kullanılan Araç-Gereçler</i>	
Kullanmadım	9
Lazımlık	11

Tablo 7’de görüldüğü üzere; annelerin uyguladıkları yöntemler için en çok kodlanan madde “Ödül yoluyla (f=8)” ve kullandıkları araç-gereçler için en çok kodlanan madde “lazımlık (f=11)” olduğudur. Bir annenin görüşü Şekil 4’te sunulmuştur.

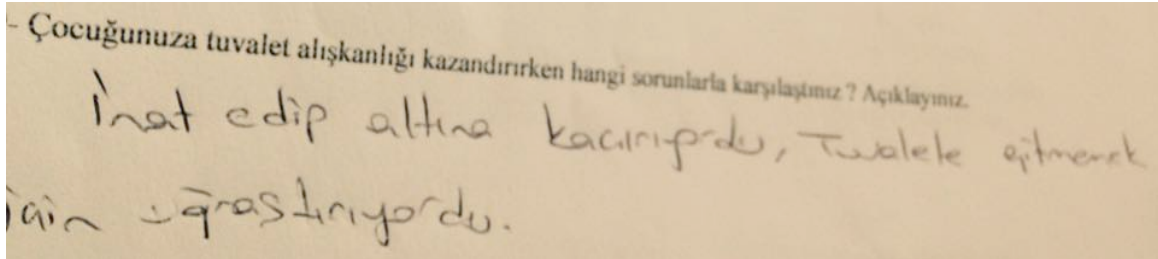
Şekil 4. Tuvalet eğitimi kazandırırken uygulanan yöntemler konusunda bir annenin görüşü

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırırken karşılaştıkları sorunlara ve aldıkları yardımlara ilişkin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırırken karşılaştıkları sorunlar ve aldıkları yardımlara dair bulgular

<i>Karşılaşılan Sorunlar ve Alınana Yardımlara İlişkin Kodlar</i>	<i>f</i>
Karşılaşılan Sorunlar	
Çocukta oluşan huzursuzluk	3
Tuvaletini yapmak istememe	6
Bez takmamı istedi	2
Sorun yaşamadım	3
Altına yapması	5
Dışkısını yapmaktan korkuyordu	1
Alınan Yardımlar	
Bakıcı	1
Almadım	12
Annem	4
Eşim	1
Arkadaş	1
İnternet	1

Tablo 8’de görüldüğü üzere; annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırırken karşılaştıkları sorunlar için en çok kodlanan madde “Tuvaletini yapmak istememe (f=6) ve tuvaletini altına yapması (f=5)” olduğu belirtilmiştir. Alınan yardımlar için en çok kodlanan madde “Yardım almadım (f=12)” belirtilmiştir. Bir annenin Şekil 5’te sunulmuştur.

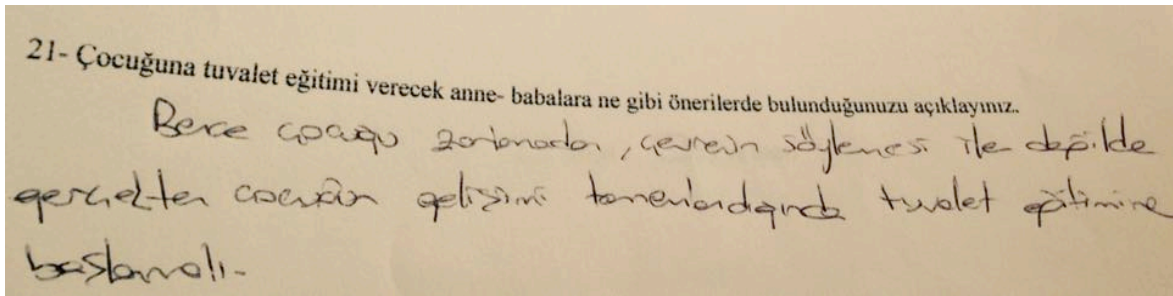
Şekil 5. Tuvalet alışkanlığı kazandırırken karşılaşılan sorunlar hakkında bir annenin görüşü

Araştırmaya katılan annelerin diğer anne-babalara önerilerine ilişkin bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırma sürecinde diğer anne-babalara buldukları önerilere dair bulgular

Anne-Babalara Önerilere İlişkin Kodlar	f
Tuvalete düzenli götürme	3
Zorlamama	7
Sabırlı olmak	5
Tutarlı ve kararlı olmak	1
Ödül verme	2
Kitap okuyup, araştırma yapılmalı	2

Tablo 9'da görüldüğü üzere; annelerin diğer anne-babalara önerileri için en çok kodlanan madde "Zorlamama (f=7) ve sabırlı olmaları (f=5)" önerilerinde bulunmuşlardır. Bir annenin görüşü Şekil 6'da sunulmuştur.

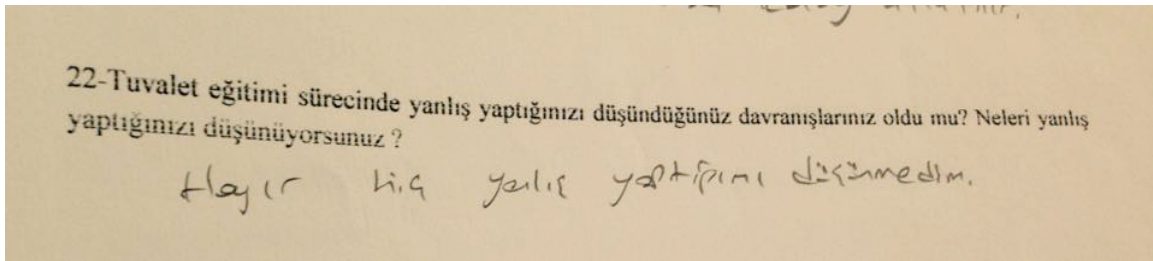
Şekil 6. Tuvalet eğitimi verecek olan anne babalara öneriler konusunda bir annenin görüşü

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırırken yapılan yanlışlarına ilişkin bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Annelerin tuvalet eğitimi sürecinde yaptıklarını düşündükleri yanlışlara dair bulgular

Yapılan Yanlışlara İlişkin Kodlar	f
Zamanından önce başlama	1
Çocuğa baskı kurmak	1
Yanlış yapmadığını düşünüyor	11
Sürekli tuvalet ihtiyacının sorulması	1
Sabırsız davranma, sinirlenme	6

Tablo 10'da görüldüğü üzere; annelerin yaptıkları yanlışlar için en çok kodlanan madde "Yanlış yapmadığını düşündükleridir (f=11)". Bir annenin görüşü Şekil 7'de sunulmuştur.

Şekil 7. Tuvalet eğitimi konusunda yapılan yanlışlar hakkında bir annenin görüşü

Tartışma

Bu bölümde 1-4 yaş arası çocuğa sahip annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymak amacıyla 20 anne ile yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler ve bu verilere ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının 14 tanesinin tuvalet alışkanlığı kazandığı, 6 tanesinin ise kazanmadığı tespit edilmiştir. Tuvalet eğitimine başlama yaşı değerlendirildiğinde, en çok kodlanan madde 18-24 ay arası (%35), ve 25-31 ay arası (%30) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan annelerden %15'inin 12-18 ay arası, %10'unun 1 yaşından önce, %5'inin 32 ay ve üzeri, %5'inin ise fikrim yok cevabı verdikleri ortaya koyulmuştur. Bu durum annelerin genellikle doğru zamanda tuvalet eğitimine başladığı şeklinde değerlendirilebilir. Çünkü bu araştırmada, çocukların tuvalet eğitimine başladığı yaş aralığı, daha önce yapılan çalışmalarla aynı doğrultuda bulunmuştur. Çalışır ve diğerleri (2011), annelerin tuvalet eğitimi sırasında kullandıkları yöntemler ve bu yöntemlerin 1-4 yaşlar arasındaki çocukların altını ıslatma durumları ile ilişkisini saptamak amacıyla 357 anne ve çocuğuyla yaptığı araştırma sonucunda, %40.1'inin tuvalet eğitimine 24-29. aylarda başladığı, %41.5'inin tuvalet eğitimini bu aylarda tamamladığı, %23'ünün tuvalet eğitimini 2-7 gün arasında tamamladığını belirlemiştir. Bunların yanı sıra annelerin %36.7'sinin tuvalet eğitimine başlarken çocuğun eğitime hazır olup olmadığını anlamak için gelişimsel özelliklerini dikkate aldıklarını belirlemiştir. Araştırmaya katılan annelerin yarıya yakınının çocuğu tuvalete alıştırmak için bebek klozeti kullandığı (%48.5), 5-9 dakika süreyle çocuğu tuvalette beklettiği saptanmıştır.

Tuvalet eğitimi sürelerine ilişkin frekans dağılımı incelendiğinde ise 5 annenin 1-7 gün sürdüğü, 3 annenin 8-15 gün sürdüğü, 1 annenin 16-24 gün sürdüğü, 2 annenin 25-33 gün sürdüğü, 2 anne 34 gün ve üzeri sürdüğü, 7 annenin ise diğer cevabını verdiği görülmüştür. Tuvalet eğitimi kısa bir sürede kazandırılabilir bir durum değildir. Bazen aylarca sürebilmektedir.

Çocuğun tuvalete götürülme sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde en çok kodlanan madde "2-4 saat arayla" (f=10) ifadesi olmuştur. Tuvalette bekletilme sürelerine ilişkin veriler değerlendirildiğinde en çok kodlanan madde "5-9 dakika" (f=8) olmuştur. Tuvalet eğitimi kazandırılırken çocuklar yaklaşık 2 saat aralıklarla tuvalete götürülmeli ve tuvalette bir süre bekletilmelidir. Çocuğun ritmine göre bir iki saatte bir çocuğu tuvalete oturarak idrarını yapması beklenmelidir (Fidancı ve diğerleri, 2013). Bu açıdan annelerin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Annelerin tuvalet eğitimi konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde en çok kodlanan madde "Zor bir dönem" (f=7) olduğunu düşünmeleridir. Anne ve çocuk açısından zor olan tuvalet eğitimi sürecinde annelerin dikkatli ve sabırlı davranmaları gerekir.

Annelerin tuvalet eğitimine karar verme sürecine dair bulgular incelendiğinde en çok kodlanan maddenin "yaş uygunluğu" (f=7) olduğu belirlenmiştir. Çocukların tuvalet eğitimine başlamaya karar vermede çocuğun tuvalet eğitimine hazır olması açısından çocuğun yaşı önemlidir. Özmert'e (2006) göre; çocukların yaklaşık 18 ay civarında tuvalet eğitimine hazır olduklarına dair belirtiler vermektedir. Hooman ve diğerleri (2013), 349 ebeveynle İran'da yaptıkları araştırmada ebeveynlerin %21'inin çocuk bezinin çıkartılması için 12 aydan önce, %70.2'sinin 12-24 aylar arasında, %8.8'inin ise 24 aydan sonra tuvalet eğitimine başlamak için çocukların bezlerinin çıkartılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Tuvalet eğitimine hazır olma kültürel özelliklere göre farklılık gösterse de tuvalet eğitimi için gerekli sinirsel ve bedensel gelişimin sağlanabilmesi için 18 aydan önce tuvalet eğitimine başlanmamalıdır. Amerika'da tuvalet eğitimine başlama yaşı 3 yaşa kadar ulaşmış durumdadır.

Annelerin tuvalet eğitimi konusunda nereden bilgi edindiklerine dair bulgular incelendiğinde annelerin tuvalet eğitimi konusunda en çok "arkadaşlar ve yakın akrabalar"dan (f=7) bilgi edindikleri belirlenmiştir. Çocuk yetiştirme tutumlarında bireyler kendi annelerinden veya çevrelerinden gördüklerini tutumlarına yansıtmakta olduğundan ve bilgi kaynağı olarak en yakınlarında olduklarını gördüklerinden bilgi amaçlı bu kişilere ulaştıkları düşünülmektedir.

Annelerin çocuklarına tuvalet alışkanlığı kazandırırken uyguladıkları yöntemler incelendiğinde, en çok kodlanan madde "ödül verme" (f=8) olduğu belirlenmiştir. Çocuklara tuvalet eğitimi kazandırmada tuvalete alıştıkça çocuğu ödüllendirmek ve takdir etmek oldukça önemlidir (Saygılı, 2013). İdrarını veya dışkısını tuvalete yapan çocuklar ödüllendirilmeli, desteklenmeli ve takdir edilmelidir (Fidancı ve diğerleri, 2013; Sarı, 2013). Koç ve diğerleri (2008) yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan ebeveynlerin yaklaşık %86'sının eğitim sırasında ödül yöntemini tercih ettiklerini ve %5'inin ceza yöntemini kullandıklarını bildirmişlerdir.

Tuvalet eğitimi verirken kullanılan araç-gereçler değerlendirildiğinde 11 annenin lazımlık kullandığı, 9 annenin ise hiçbir şey kullanmadığı belirlenmiştir. Birçok araştırmacı tuvalet eğitiminde çocukların boylarına uygun lazımlık kullanmayı önermektedir. Özmert (2006) çocuğun bir lazımlığının olmasının ve lazımlığa alışması için zaman tanımının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Annelerin tuvalet eğitimi tercihinde çocuklarının boylarına uygun bir tuvalet kullanması çocuğun tuvalet eğitimine alışma sürecini kolaylaştıracaktır.

Annelerin çocuklara tuvalet alışkanlığı kazandırırken karşılaştıkları sorunlar değerlendirildiğinde "tuvaletini yapmak istememe"nin (f=6) en çok karşılaşılan sorun olduğu tespit edilmiştir. Çocukların tuvalet eğitimi edinmeleri zor ve uzun bir süreçtir. Bu süreçte altına yapma veya tuvaletini yapmak istememe gibi durumlarla karşılaşılabilir. Tuvalet eğitimine başlamadan önce çocuğun idrar ve dışkının tuvalete yapıldığını görmesi, bunun normal olduğunu fark etmesi gerekir. Çocuklar bu süreçte dışkısını tutabilir veya altına yapabilirler. Tuvalet eğitimi sırasında çocuk, tümüyle reddedebilir, hiç ilgilenmeyebilir, tuvaletini tutabilir, oturup tuvaletini yapmayabilir, tuvaletini beze yapmak isteyebilir veya travmatik bir olay yaşamış olabilir. Bu süreçte çocuğa karşı sabırlı ve ilgili olmak oldukça önemlidir. Önen ve diğerleri (2012), çocuklarda tuvalet eğitimine başlangıç yaşını ve eğitim süresini etkileyen faktörleri saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada beş yaş altı 861 çocuğu araştırma kapsamına almışlardır. Yaptıkları çalışmada tuvalet eğitimine başlama yaşı, çocukların %5.2'inde 1 yaş altında, %25.9'unda 13-18 ay arasında, %35.7'sinde 19-24 ay arasında, % 23.3'ünde 25-30 ay arasında, %9.9'unda 30 ay üstünde olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi açlık sınırının altında olan ailelerde ve çekirdek ailelerde diğer gruplara göre eğitime başlama yaşı daha düşük bulunmuştur (p=0,001). Tuvalet eğitim süresi, 19-24 ay arası çocuklarda diğer yaş gruplarına göre daha kısa olduğu, gecekonduda oturanların apartmanda oturanlara oranla daha uzun olduğu saptanmıştır (p<0,05). Ayrıca bu çocukların 219'unda %25.4 yakın dönemde süreci etkileyebilecek travmatik bir olay yaşadıkları saptanmıştır.

Annelere çocuklara tuvalet eğitimi verirken yardım alıp almadıkları aldılarsa kimden aldıkları sorulduğunda annelerden 12 tanesinin yardım almadığı, 4 tanesinin ise annesinden yardım aldığı ortaya koyulmuştur. Tuvalet eğitimine başlarken bir başkasından yardım almaktan ziyade çocuğun hazır olmasının yanı sıra tuvalet eğitimi verecek kişinin de hazır olması önemlidir.

Annelerin diğer tuvalet eğitimine başlayacak olan diğer anne-babalara önerileri için en çok kodlanan madde "zorlamama (f=7) ve sabırlı olmaları (f=5)" önerileri olmuştur. Tuvalet eğitimi sürecinde anlayışlı olmak ve çocuklara sevgiyle yaklaşılmalıdır.

Annelerin tuvalet eğitimi sürecinde yaptıkları yanlışlara dair bulgular incelendiğinde ise 11 anne yanlış yapmadığını düşündüğü, 6 annenin ise sabırsızlık ve sinirlilik davranışları sergilediği tespit edilmiştir. Tuvalet eğitimi verirken ebeveynlerin çocuklarına karşı anlayışlı olmalı onları azarlama, suçlama, cezalandırma, başkalarıyla kıyaslama, başkalarının yanında çocuğun hatasını yüzüne vurma gibi davranışlardan özenle kaçınılmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada; annelerin tuvalet eğitimi konusunda görüşleri ele alınarak şu sonuçlara ulaşılmıştır: Annelerin tuvalet eğitimine genellikle 18-24 aylar veya 25-31 aylar arasında başladıkları, tuvalet eğitimine hazır olduklarını düşündükleri çocuklarının fiziksel, biyolojik yapısına, davranışlarına ve çocuğunun yaşına bakarak tuvalet eğitimine başlamaya karar verdikleri belirlenmiştir. Ayrıca bu

1-4 Yaş Arası Çocuğa Sahip Annelerin Tuvalet Eğitimi Kazandırma Konusunda Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi

süreçte çocuklarının köşeye saklandıklarını vurgulamışlardır. Tuvalet eğitimi sürecinde annelerin birçoğu tuvalet eğitimi konusunda internet, kitap gibi kaynaklara başvurdukları çoğunlukla da yakın çevrelerine sordukları, bazı annelerin ise hiç kimseden yardım almadığı belirlenmiştir. Annelerin çocuklarına tuvalet eğitimi kazandırırken kullandıkları yöntemler incelendiğinde düzenli olarak tuvalete çıkarma ve ödöl yolunu seçtikleri, büyük çoğunluğunun çocuklarına tuvalet eğitimi verirken lazımlık kullandıkları saptanmıştır. Anneler çocuklarına tuvalet eğitimi verirken çoğunluğunun herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları, karşılaşan annelerin ise altına yapma, huzursuzluk, tuvaletini yapmak istememe veya yapmaktan korkma gibi problemlerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Anneler tuvalet eğitimine başlayacak olan diğer anne babalara çocuklarına tuvalet eğitimi verirken sabırlı olmaları, çocukları zorlamadan, ödöl yolu kullanarak ve kitap okuyup araştırarak tuvalet eğitimine başlamaları yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Annelerin çoğunluğu çocuklarına tuvalet eğitimi verirken, kendilerinin yanlış yaptıkları bir davranışın olmadığını düşündükleri, yanlış davranış yaptığını düşünen annelerin ise çocuklarına sinirlendiği, kızdığı, ısrarcı ve tutarsız davrandığı saptanmıştır. Annelerin bu yanlış davranışlarının çocuk üzerinde korku, tuvalet tutma, tuvaletini söylememe, çocuğun yanılığya düşmesi ve inatlaşması gibi sorunları ortaya çıkarttığı ifade edilmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Ebeveynlere ve çocukla ilgilenen kişilere tuvalet eğitimi konusunda bilgilendirme çalışmalarına yer verilebilir.
- Özellikle kreş ve gündüz bakımevlerinde çalışan öğretmenler hizmet içi eğitimler yoluyla tuvalet eğitimi konusunda bilgilendirilerek ve bu bilgileri ebeveynlerle paylaşarak toplumun aydınlanmasına katkı sağlayabilirler.
- Okul öncesi öğretmenleri, aile katılımı çalışmaları kapsamında tuvalet eğitimi konusuna ağırlık verebilirler.
- Bu çalışma 1-4 yaş arası çocuğa sahip 20 anne ile yürütülmüştür. Aynı çalışma daha geniş örneklemelerle veya farklı yaş gruplarıyla farklı bölgelerde yapılabilir.
- Benzer bir araştırmada görüşme ile birlikte gözlem yoluyla da veriler elde edilebilir.

Kaynakça

- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Çocuk gelişimi-1*. İstanbul:Ya-pa Yayınları.
- Bayhan, P. S. ve Artan, İ. (2011). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.
- Baykan, S., Ömeroğlu, E. ve Temel, F. Z. (1993). *Erken çocukluk gelişimi anne eğitimi programı uygulama kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Bülbül, Ü. G. (1997). *Alt ıslatma sorunu olan çocuklar* (1.Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). 90-150, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çalışır, H., Özvurmaz, S., Tuğrul, E. ve Şahbaz, M. (2011). Annelerin tuvalet eğitimi sırasında kullandıkları yöntemler ile 1-4 yaş çocukların altlarını ıslatma durumları arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(4), 17-24.
- Evlüyaoğlu, N. (2010). Sağlam çocuk izlemi. *Türk Pediatri Arşivi*, 42(1), 6-10.
- Fidancı, K., Fidancı, B. ve Sarı, E. (2013). Yaş dönemlerine göre gelişim özellikleri. <http://www.jcam.com.tr/files/KATD-1565.pdf>. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2013.
- Hooman, N., Safaai, A., Valavi, E., & Amini-Alavijeh, Z. (2013). Toilet training in Iranian children: a cross-sectional study. *Iranian Journal of Pediatrics*, 23(2), 154-158.
- Koç I., Çamurdan A. D., Beyazova, U., İlhan, M. N. ve Şahin, F. (2008). Toilet training in Turkey: The factors that affect timing and duration in different sociocultural groups. *Child: Care, Health and Development*, 34(4), 475-481.
- Küçük, L. (2010). Çocuk ve ergenlerde önemli bir sorun olan enürezisin psikososyal yönü. *Maltepe Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 3(3), 68-72.
- Önen, S., Aksoy, İ., Taşar, M. A. ve Yıldız-Dallar, B. (2012). Çocuklarda tuvalet eğitimi etkileyen faktörler. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 8(3), 111-115.
- Özmert, E. N. (2006). Erken çocukluk gelişimin desteklenmesi-III. *Aile Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, 256-273.
- Paktuna-Keskin, S. (2011). *Sevgili anneler ve babalar* (2. Baskı). İstanbul: Boyut Yayınları.
- Salihoğlu-Dursun, S. (2012). *Çocuk bakımı ve eğitimi*. İstanbul: Hayat Yayın Grubu.
- Saygılı, S. (2013). *Ruhen ve beden sağılıklı çocuk yetiştirmek*. İstanbul: Hayat Yayın Grubu.
- Uysal, F. (2007). *Çocuk sağılığı*. İstanbul: Morpo Kültür Yayınları.
- Wheeler, M. (2011). *Herkes için tuvalet eğitimi*. Saadet Baykal (Çev.). İstanbul: Gün Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuğu tanımak ve anlamak* (5. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Examining the Attitudes and Opinions of Mothers Who Has Got Between 1-4 Years Old Children About to Give Toilet Training

Emine YILMAZ BOLAT¹

Toilet training which children need to gain between 18-36 months and It is the most important developmental tasks of early childhood. Toilet training process especially requires mothers to be careful and patient and must requires to demonstrate appropriate attitudes and behaviors in this process. Mother's approach about toilet training can vary according to cultural characteristics of mothers. This study was conducted for the attitude of mothers who has got 1-4 years old child and determine their views on toilet training. The study that is general screening model and a sampling the model of maximum diversity from the purposeful sampling methods working group on this subject is 20 maternals who have got 1-4 years old and they are in the Seyhan district. The data collection tools which are interview forms. They were conducted by researcher accordance with the expert opinions. The research data were collected by face to face interviews with researchers mother. It was asked these: views on toilet training of the mothers in the study, children's toilet habits to gain time, take toilet frequent and interested with the children of mothers, what do their suggestions in this process. As a result, 35% of mothers said that age of start toilet training is between 18-24 months, 30% of them started for toilet training between 25-31 months. The mother decided to training for toilet with assess about their children's developmental areas and their ages. The eligibility of age is the most significant in the process for beginning to deciding of toilet training (f=7). When training for toilet, It was determined that they took advantage of resources such as books, internet and they often get help from the surroundings. 50% of the mothers learnt information about toilet training from their immediate surroundings. In the toilet training process, 50% of mothers took them to the toilet in the 2-4 hour intervals and they was took to toilet as regularly. It was determined that the children were waited in the toilet the average of 9 minutes by 45% of them. While They was training for toilet, They used the potty. In addition to these results, those were determinent: 35% of mothers consider this process as difficult. Many of these mothers said that They did not encounter any problems in this process. Besides, they apply to the most rewarding method in the toilet training process (f=8), the most common problem in this process is that the children do not want to make their toilet or they were fearing (f=6), mothers participating in the survey were make code for their suggestions which is about not forcing (f=7). They adviced to other parents who will start to toilet training: be patient, not forcing children, using the award path, starting to read books by searching the toilet training. Many of them didn't make false this period. They said those who think they are doing wrong, insisted, were angry about their children and inconsistent along period. They declared which their children were feared, they did not leave the toilet faeces and they were obstinate.

¹ Mersin University, Faculty of Education, e-mail: eyilmazbolat@gmail.com